

Omdat het levenseinde geen sprookje is

Henk Braam/Hollandse Hoogte

Filip Claus

Jacinta De Roeck is directeur van Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging (www.h-vv.be) en gewezen senator.

De huidige euthanasiewet laat patiënten terecht vrij om hun doodswens voor familieleden te verzwijgen

In De Morgen van zaterdag 6 december staat het verhaal van Tom Mortier. Na een leven van chronische depressie koos zijn moeder voor euthanasie. De heer Mortier heeft het hier bijzonder moeilijk mee omdat hij niet op de hoogte was.

Natuurlijk sterven we liefst in een vertrouwde omgeving, omringd door onze geliefden en nadat alles

gezegd is. Met andere woorden: na bewust afscheid te hebben genomen van degenen van wie men houdt. Spijtig genoeg loopt het soms anders, en niet alleen na euthanasie. Tom Mortier vindt dat de wet faalt: "Een kind moet toch weten dat zijn ouder gaat sterven?". Het katholieke opinieweekblad Tertio (2/1) sloot zich hierbij aan: "Er zijn blijkbaar steeds meer mensen die willen 'beschikken' over het 'alleenrecht' om zich van het leven te laten beroven. Ze eisen van de artsen dat ze hen de absolutie geven zodat ze niet meer hoeven te lijden. Met familie en/of betrokkenen hoeft in principe niet langer rekening te worden gehouden. Het individu staat namelijk volledig op zichzelf en dient geen verantwoording meer af te leggen tegenover de maatschappij waarin hij of zij leeft".

Grenzeloos egoïsme

Deze uitspraak is bijzonder kort door de bocht en maakt van de euthanasiewet een vodge papier. Of anders gezegd: "u eist, wij draaien". Want er werd bij het tot stand komen van de wet over niets zo fundamenteel gediscussieerd als over de 'zelfbeschikking' (het fundament van de euthanasiewet) en de grenzen ervan. Trouwens, ook de wet op de patiëntenrechten legt het medische verhaal, zoveel mogelijk, in de handen van die patiënt. Is dit een synoniem voor grenzeloos egoïsme? Neen. Een patiënt kan nooit van een arts 'eisen', zoals Tertio stelt. Ook bepaalt de wet zeer duidelijk wanneer euthanasie kan: namelijk bij een ondraaglijk lichamelijk en/of geestelijk lijden dat onomkeerbaar is en leidt tot de dood. En het is de patiënt, en hij alleen, die aangeeft wat 'ondraaglijk' is. Niet de arts, en ook niet de familie, hoe spijtig sommige naasten dat ook vinden.

Er zijn behoorlijk wat zorgvuldigheidsvereisten

ingeschreven in de wet om erover te waken dat de patiënt wel degelijk 'uitgeleefd' is. Natuurlijk is dit moeilijker als het over geestelijk lijden gaat zoals de heer Mortier aangeeft. Maar, hoe we ook alle moeite doen om op te beuren, om te vertellen over wat wel nog de moeite is om voor te vechten, het is alleen de patiënt die kan zeggen dat hij of zij 'uitgevochten' is. En net dat wordt door de wet wettelijk verankerd. Dit waren ook de casussen die voor de wetgever het moeilijkst vast te leggen waren bij wet. Om erover te waken dat elke euthanasievraag een terechte vraag is moet de patiënt goed geïnformeerd worden. Zowel over de therapeutische mogelijkheden als over de palliatieve. Hij of zij moet overleg kunnen plegen met iedereen op zijn of haar verzoek: zorgverleners, moreel consulenten, pastor en zeker ook de naasten. Maar als het de uitdrukkelijke wens is van de patiënt om de naasten, de familieleden, niet op de hoogte te brengen, dan is dat een wens die moet gerespecteerd worden. Meer zelfs: de arts en zorgverlener is wettelijk verplicht die wens te respecteren, zij mogen de familie zelfs niet informeren. Aan de oorsprong van zo'n patiëntenwens kunnen veel redenen liggen: vaak is het een willen beschermen van de familie, ze niet willen belasten met deze definitieve keuze. Soms zijn het - spijtig genoeg - verwaterde familierelaties, die niet hersteld kunnen worden, ondanks de inspanningen van de zorgverleners. En ook daarmee heeft de wetgever rekening gehouden.

Geestelijk lijden

Is dit spijtige en uitzonderlijke verhaal een reden om de wet aan te passen? Zeker en vast niet. De wet bewijst al tien jaar dat er medisch gezien geen misbruiken zijn. Onze samenleving ziet gelukkig ook stilaan in dat er

geestelijk lijden is dat ondraaglijk is en dat op geen enkele manier gelenigd kan worden. Soms is er voor de patiënt maar één mogelijke oplossing: euthanasie, en dit perfect binnen de krijtlijnen van de wet. Niemand heeft het recht om deze keuze af te keuren. En deze keuze is zeker en vast geen 'gedwongen' keuze omdat onze samenleving geen oog meer heeft voor de zorg voor haar patiënten, zoals Tertio beweert. Op de uitspraak van Tertio, "En moet er naast het lijden van een mens ook niet worden gekeken naar de verantwoordelijkheden die hij of zij heeft naar anderen toe?", wat aansluit bij de bedenking van Tom Mortier die zegt dat er in de huidige wet geen rekening gehouden wordt met de ouder-kindrelatie, kan ik alleen repliceren dat de wet dit wel doet. Dat alles in het werk gesteld wordt om zoveel mogelijk in overleg met de naasten een euthanasie voor te bereiden. Maar dat, als dit niet lukt, het laatste woord bij degene ligt die lijdt, degene die zegt dat het 'genoeg geweest is': de patiënt. En die laatste wens moet gerespecteerd worden: door de arts omdat hij daartoe wettelijk verplicht is, door de familie omdat ze genoeg empathie moet kunnen opbrengen voor deze beslissing, hoe verscheurend ook. Ook dat is barmhartigheid en houden van.

En nog even dit: bij een euthanasie bij geestelijk lijden zijn er naast de behandelende arts nog twee artsen nodig (waarvan één een psychiater is) die advies geven. Bovendien wordt het hele medische team betrokken bij de euthanasie. Misschien moeten we leren toe te geven dat levens uitgeleefd kunnen zijn en luisteren naar de enige stem die dit nog zeggen kan, de stem van de patiënt.

"We moeten leren toe te geven,,

"dat levens uitgeleefd kunnen zijn,,

"en te luisteren naar de enige stem,,

"die dit nog zeggen kan,,

"de stem van de patiënt,,